

Bartók Béla zongorajátéka a népzene előadásmódjának tükrében

Jánosi András

Kulcsszavak: beszédszerűség, lélegzetvételszerű dinamika, háttérritmusok

Absztrakt

Népzéneszként 1978-tól évekig Bartók műveinek népzenei forrásai után kutattam a zeneszerző halála után megjelent, nagy terjedelmű tudományos munkájában (Rumanian Folk Music, Benjamin Suchoff. New York, 1967). Amikor néhány évvel később megjelent a Bartók hangfelvételek centenáriumi összkiadása (I. Hungaroton LPX 12326 – 12333; II. Hungaroton LPX 12334 – 12338), lehetőségem nyílt, hogy a felfedezett forrásdallamok fonográf felvételeinek némelyikét a művekben szereplő változatuk Bartók értelmezése szerinti előadásával összevegyem. Ekkor kezdett föltűnni a zeneszerző és adatközlőinek előadásmódja közötti hasonlóság. A Bartók források utáni négy éves kutatási időszak alatt érlelődött meg bennem a felismerés, hogy Bartókban, aki egymaga közel 10 000 népi dallamot gyűjtött, olyan mély nyomot hagyott a dallamokat megszólaltató archaikus előadásmód, hogy ennek jellemző vonásait (hangsúlyozás, ritmizálás, a díszítmények hangzása és értelmezése stb.) saját zongorajátékába építette. A felismerés igazolásához azonban ekkor még hiányzott a népzene előadásmódjának kellő ismerete, amelynek feltárása, leírása muzsikusként és népzene-tanárként foglalkoztatott. Több évtizedes munka után 2009-ben jelent meg ezirányú kutatásaimat összefoglaló könyvem (A magyar népzene előadásmódja. Dunaszerdahely, 2009.) Muzsikusi, tanári pályával járó elfoglaltságom miatt csak 2014-ben, doktorálással kapcsolatban nyílt lehetőségem, hogy a népzene előadásával kapcsolatos több évtizedes tapasztalatomat felhasználva Bartók zongorajátékát a népzene előadásmódjával összevegyem. A Bartók hangfelvételek centenáriumi összkiadásának tizenhárom hanglemezen a zeneszerzőnek összesen 124 műve szólal meg zongorán vagy hegedű-zongora előadásában, néhány esetben eredetileg zongorára komponált művek hegedű-zongora átíratoként, de a szerző közreműködésével.

A 124 felvétel mindegyike azt a korábbi megfigyelésemet támasztotta alá, hogy Bartók, a gyűjtőútjai során, a népzenei előadásban hallott, felfedezett sajátos előadásmódbeli jellegzetességeket zongorajátékába építette és amikor csak lehetett, alkalmazta.

Ahhoz, hogy Bartók műveinek mai előadása közelebb kerülhessen a zeneszerző interpretációjához, elengedhetetlenül szükséges lenne a népzene előadásmódjának ismerete.

Szakirodalom

Bartók-hangfelvételek centenáriumi összkiadása I., II. [LP] Hungaroton. LPX 12326 – 12333 és LPX 12334 – 12338)

Jánosi András (2009): *A magyar népzene előadásmódja*. Csemadok Művelődési Intézet, Dunaszerdahely.